

TÌM HIỂU QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG VỀ TÔN GIÁO TRONG CÁC THỜI KỲ CÁCH MẠNG

THS VÕ THỊ HOA *

Thậm nhuần những quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin về tôn giáo, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta đã có thái độ đúng đắn đối với tôn giáo và thừa nhận quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân. Đây chính là quan điểm cơ bản, xuyên suốt toàn bộ quá trình nhận thức và thực hiện chính sách tôn giáo, là nền tảng tạo nên khối đoàn kết đạo - đời trong các thời kỳ cách mạng, dưới sự lãnh đạo của Đảng.

1. Trong cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân (1930 - 1975)

Ngay từ khi mới thành lập, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh hết sức quan tâm đến vấn đề tự do tín ngưỡng, đoàn kết tôn giáo, đoàn kết dân tộc. Ngày 18- 11- 1930, trong Chỉ thị thành lập Hội phân để đồng minh, Đảng đã nêu bật : "... phải lãnh đạo từng tập thể sinh hoạt hay tập quán của nhân dân gia nhập một tổ chức cách mạng, để dần dần cách mạng hóa quần chúng, mà lại bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng của quần chúng, đập tan luận điệu phản tuyên truyền: Cộng sản là vô chính phủ, vô gia đình, vô tôn giáo"¹. Trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu vấn đề tôn trọng tự do tín ngưỡng là một trong những vấn đề cấp bách nhất của Nhà nước mới thành lập.

Người chỉ rõ: "Thực dân, phong kiến thi hành chính sách chia rẽ đồng bào giáo và đồng bào lương để thống trị. Tôi đề nghị Chính phủ ta tuyên bố: tín ngưỡng tự do và lương giáo đoàn kết"². Người dặn dò cán bộ phải quan tâm tới nguyện vọng của tín đồ, làm cho đồng bào tôn giáo được "phân xác ấm no, phân hồn thông dong"³.

Trong Báo cáo chính trị tại Đại hội II (2- 1951), Đảng ta khẳng định: Cần tôn trọng và bảo vệ quyền tự do tín ngưỡng của tín đồ các tôn giáo, đồng thời nghiêm trị những kẻ lợi dụng tôn giáo.

Sau Hiệp định Giơnevơ, trong *Lời kêu gọi*, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn nhân dân ta cần phải đoàn kết chặt chẽ hơn nữa: "Tôi thiết tha kêu gọi tất cả những người thật thà yêu nước, không phân biệt tầng lớp nào, tín ngưỡng nào, chính kiến nào, và trước đây đã từng đứng về phe nào, chúng ta hãy thật thà cộng tác, vì dân, vì nước mà phấn đấu để thực hiện hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ trong nước Việt Nam yêu quý của chúng ta. Cả nước đồng lòng, muôn người như một, chúng ta nhất định thắng lợi"⁴. Ngày 14 - 6- 1955, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Sắc lệnh về vấn đề tôn giáo, với nội dung bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng của nhân dân: "Chính phủ bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng và tự do thờ cúng của nhân dân, không ai được xâm phạm đến quyền tự do ấy. Mọi người Việt Nam đều có quyền tự do theo một tôn giáo

* Trường cao đẳng sư phạm Tây Ninh

hoặc không theo một tôn giáo nào"⁵.

Đại hội III của Đảng (1960) khẳng định: Chính sách trước sau như một của Đảng và Nhà nước ta là tôn trọng tự do tín ngưỡng, đoàn kết lương giáo. Đối với những phần tử đội lốt tôn giáo, nếu họ không chịu từ bỏ con đường tội lỗi, thì đương nhiên Nhà nước cần phải trừng trị họ theo đúng pháp luật.

Đảng và Nhà nước ta luôn nhất quán quan điểm bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng tôn giáo và tự do không tín ngưỡng tôn giáo, luôn thực thi chính sách đó trong thực tế. Nhờ vậy, trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, Đảng ta đã tập hợp đông viên được mọi tầng lớp nhân dân, cả đồng bào có đạo và không có đạo, tham gia tích cực vào công cuộc chiến đấu để giải phóng dân tộc, bảo vệ Tổ quốc.

2. Thời kỳ cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội (từ 1975 đến nay)

Từ khi Tổ quốc thống nhất, cả nước cùng đi lên CNXH, nhất là trong công cuộc đổi mới toàn diện đất nước, quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng về tôn giáo ngày càng hoàn thiện hơn, thể hiện ở các văn kiện: Nghị quyết 24 (1990) của Bộ chính trị về công tác tôn giáo; Báo cáo chính trị tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VII (1991); Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (1991); Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ VIII (1996), lần thứ IX (2001); Văn kiện HNTƯ 7, khóa IX (2003)... Điểm nổi bật của các văn kiện này là Đảng ta đã có bước phát triển về tư duy lý luận, nhận thức đúng đắn hơn về những mặt tích cực của tôn giáo, sự tồn tại của các tôn giáo và đấu tranh chống địch lợi dụng tôn giáo, đưa ra những quan điểm đúng đắn. Các quan điểm đó là:

- Tôn trọng quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và tự do không tín ngưỡng, tôn giáo.

NQTƯ 7 Khóa IX xác định: "Thực hiện nhất quán chính sách tôn trọng và đảm bảo quyền tự do tín ngưỡng, theo hoặc không theo một tôn giáo nào, quyền sinh hoạt tôn giáo bình thường theo đúng pháp luật."⁶

Nhu cầu tín ngưỡng, tự do tín ngưỡng là một trong những nội dung thuộc quyền con người, quyền công dân trên lĩnh vực tâm linh, tư tưởng. Quyền đó cũng như những quyền chính đáng khác phải được mọi người tôn trọng cả về mặt pháp luật và tình cảm. Trong tiến trình đấu tranh cách mạng, Đảng và Nhà nước ta luôn quan tâm đến vấn đề tự do tín ngưỡng, chăm lo phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của đồng bào tôn giáo, điều đó có ý nghĩa hết sức quan trọng trong công cuộc giành độc lập dân tộc thống nhất Tổ quốc, cũng như trong sự nghiệp đổi mới đất nước hiện nay. Như vậy, tôn trọng tự do tín ngưỡng tôn giáo là một yêu cầu nội tại của cách mạng và là một chính sách nhất quán, xuyên suốt của Đảng và Nhà nước ta. Bởi vậy, từ khi ĐCS Việt Nam ra đời cho đến nay, trong các văn kiện của Đảng, các nghị quyết, nghị định của Chính phủ, Hiến pháp của Nhà nước luôn nhất quán quan điểm bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và tự do không tín ngưỡng, tôn giáo.

Ngày nay, quyền tự do tín ngưỡng và tôn giáo của công dân ghi trong Hiến pháp, được Quốc hội và Chính phủ thể chế hóa thành các văn bản pháp luật thể hiện các nội dung: "Các tổ chức tôn giáo được Nhà nước thừa nhận được hoạt động theo pháp luật và được pháp luật bảo hộ, được hoạt động tôn giáo, mở trường đào tạo chức sắc, nhà tu hành, xuất bản kinh sách và giữ gìn, sửa chữa, xây dựng cơ sở thờ tự tôn giáo của mình theo đúng quy định của pháp luật"⁷.

Những chính sách, pháp luật về tôn giáo của Đảng, Nhà nước ta đã đi vào cuộc sống, được các

giáo hội, chức sắc và tín đồ tôn giáo hoan nghênh.

- Công tác tôn giáo thực chất là công tác vận động quần chúng, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị.

Đảng đã chỉ rõ: "Nội dung cốt lõi của công tác tôn giáo là công tác vận động quần chúng"⁸ và "làm tốt công tác tôn giáo là trách nhiệm của toàn bộ hệ thống chính trị do Đảng lãnh đạo"⁹. Đảng chăm lo lợi ích thiết thân cho đồng bào tôn giáo, trước hết là làm cho xã hội mà con người đang sống trở nên tốt đẹp hơn về mọi mặt, từ đời sống vật chất đến đời sống tinh thần: xác lập và ổn định niềm tin con người vào xã hội hiện thực và mọi cố gắng của xã hội phải hướng đến việc cải thiện, nâng cao đời sống đồng bào. Hiện tại, cuộc sống vẫn còn nhiều khó khăn, nên người có đạo không tránh khỏi ước mơ về một sự giải thoát ở thế giới bên kia. Vì vậy, khắc phục mặt hạn chế của tôn giáo là khắc phục cơ sở xã hội đã sản sinh ra tôn giáo. Thái độ đối xử thô bạo, mệnh lệnh, áp đặt một chiều hoàn toàn xa lạ với công tác vận động quần chúng. Ngay cả khi buộc phải dùng đến biện pháp hành chính thì cũng phải tuyên truyền, giải thích để được sự đồng tình, ủng hộ của đông đảo quần chúng. Công tác tôn giáo, thực chất là công tác vận động quần chúng, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, phải có sự phối hợp chặt chẽ với nhau dưới sự lãnh đạo của Đảng. Chính quyền thực hiện chức năng quản lý nhà nước đối với tôn giáo. Các đoàn thể nhân dân và Mặt trận làm công tác vận động tín đồ, chức sắc các tôn giáo.

- Đạo đức tôn giáo có nhiều điều phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới.

Chủ trương của Đảng là : "...phát huy những giá trị tốt đẹp về văn hoá và đạo đức của tôn giáo"¹⁰. Những chuẩn mực có tính tuyệt đối của tôn giáo như những lời răn dạy của Kinh thánh: không trộm cắp, không nói dối, không tà dâm; phê

phán những biểu hiện tiêu cực xã hội và thể hiện khát vọng về một tương lai tươi sáng, một xã hội tốt đẹp hơn. Như vậy, trong một chừng mực nào đó, tôn giáo cũng có ý nghĩa nhân văn, muốn con người tốt đẹp, hoàn thiện, muốn khắc phục những bất lực của hiện thực. Chuẩn mực tối thượng mà tôn giáo hướng con người đạt đến là sự hoàn thiện, hoàn mỹ, là thái độ đồng tình với cái thiện, lên án cái ác. Tôn giáo có vai trò nhất định trong việc hình thành đạo đức cá nhân, và trong giai đoạn hiện nay vẫn phát huy tác dụng, góp phần điều chỉnh hành vi con người. Chúng ta có thể tìm thấy trong giáo lý các tôn giáo một số điểm phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới. Tuy nhiên, bản thân đạo đức tôn giáo cũng có nhiều hạn chế. Vì vậy, một số chuẩn mực đạo đức tích cực của tôn giáo cần phải được bổ sung từ cuộc sống hiện thực. Trân trọng những đóng góp tích cực của tôn giáo ở phương diện đạo đức và sử dụng một cách hợp lý trong giai đoạn cách mạng hiện nay là cần thiết. Song để biến những ước vọng đạo đức đó thành hiện thực, không thể có con đường nào khác ngoài việc xây dựng một xã hội hiện thực ngày càng tốt đẹp - xã hội xã hội chủ nghĩa.

- Tôn giáo còn tồn tại lâu dài.

NQTƯ 7 (Khóa IX) khẳng định: "Tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu tinh thần của một bộ phận nhân dân, đang và sẽ tồn tại cùng dân tộc trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta"¹¹. Nhìn chung, tôn giáo cản trở sự phát triển của tư duy khoa học, hạ thấp tính tích cực xã hội của con người, không hướng con người vào hoạt động cải tạo hiện thực. Tuy nhiên, đạo đức tôn giáo có một số điều phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới. Khi đất nước còn gặp nhiều khó khăn, thử thách, khi niềm tin của con người còn có sự chao đảo nhất định về cuộc sống hiện thực, khi mà xã hội ta chưa kịp hình thành đầy đủ các quy tắc,

chuẩn mực đạo đức cần thiết để hạn chế những tiêu cực phát sinh từ cơ chế thị trường, thì đạo đức tôn giáo vẫn còn một số điểm tích cực. Như vậy, tôn giáo cũng có một số mặt tích cực đối với đời sống xã hội, phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới. Có thể nói rằng nguyên nhân làm cho tôn giáo có sức sống dai dẳng và đang có chiều hướng gia tăng là do trong tôn giáo còn có những yếu tố phù hợp với đời sống hiện nay. Chính sách tôn giáo của Đảng và Nhà nước ta là nhất quán trước sau như một và cơ bản là đúng. Nó phản ánh thái độ tôn trọng đối với quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân. Chính sách tôn giáo của Đảng đã trở thành ngọn cờ tập hợp quần chúng đoàn kết chặt chẽ giữa đạo và đời, phấn đấu cho sự nghiệp xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh. Trên ý nghĩa đó, hoàn toàn có căn cứ để khẳng định tính đúng đắn trong quan điểm đổi mới của Đảng về tôn giáo: tín ngưỡng, tôn giáo đang và sẽ tồn tại cùng dân tộc trong quá trình xây dựng CNXH ở nước ta.

- Phải kịp thời đấu tranh chống địch lợi dụng tôn giáo phá hoại cách mạng.

Tôn trọng niềm tin tôn giáo là tôn trọng quyền con người, quyền công dân của đồng bào tôn giáo; song tôn trọng quyền tự do tín ngưỡng, đồng thời phải chống lại những kẻ lợi dụng quyền ấy vào mục đích phi tôn giáo. Đảng ta xác định rõ: phải "nghiêm cấm lợi dụng vấn đề dân tộc, tín ngưỡng, tôn giáo để làm trái pháp luật và chính sách của Nhà nước, kích động chia rẽ các dân tộc, xâm phạm an ninh quốc gia"¹². Tôn trọng quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo là tôn trọng niềm tin, nghi thức thờ phụng, những sinh hoạt tôn giáo phù hợp giáo lý các tôn giáo, truyền thống văn hóa dân tộc để nâng cao đạo đức, nhân cách của con người, sống "tốt đời, đẹp đạo", chứ không thể chấp nhận những hành vi lợi dụng tôn

giáo, phản văn hóa, đi ngược lại những yêu cầu chính đáng của đồng bào tôn giáo và của cả dân tộc. Mỗi tín đồ tôn giáo vừa là thành viên của cộng đồng tín ngưỡng, tôn giáo, lại vừa là công dân của một nước. Đồng bào tôn giáo có quyền được hưởng những quyền tự do chính đáng của mình, mặt khác phải có trách nhiệm tôn trọng và chấp hành pháp luật Nhà nước, làm tròn nghĩa vụ của công dân đối với Tổ quốc.

Mọi hành động phạm pháp, dù là người có đạo hay không có đạo, đều phải xử lý theo pháp luật. Dân tộc ta đã chịu nhiều đau thương, mất mát trong chiến tranh để giành độc lập, thống nhất đất nước, giành quyền tự do, dân chủ, trong đó có quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo. Do vậy, Nhà nước ta phải kiên quyết xử lý bằng pháp luật đối với bất cứ ai phá hoại khối đoàn kết dân tộc, phá hoại an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội và sự tôn nghiêm của tôn giáo. Đó là điều cần thiết để bảo vệ cuộc sống hòa bình của nhân dân, bảo vệ chủ quyền quốc gia, bảo vệ tự do tín ngưỡng, tôn giáo.

Tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu tinh thần của một bộ phận nhân dân. Nhu cầu này được Đảng, Nhà nước ta đáp ứng một cách hợp lý. Bởi lẽ, bằng tất cả tri thức khoa học và kinh nghiệm đã có, con người vẫn chưa giải thích được hết các vấn đề tâm linh. Những người có tín ngưỡng, tôn giáo coi đời sống tâm linh là có thật. Họ luôn hướng về một thế giới siêu nhiên, có niềm tin và trông cậy vào đó. Tín ngưỡng, tâm linh ảnh hưởng chi phối đến lễ sống, lối sống, đạo đức, văn hóa cá nhân và gia đình họ. Thừa nhận thực tế đó, Đảng ta chủ trương tự do tín ngưỡng, đó là một yêu cầu quan trọng để tôn trọng, tránh xúc phạm thô bạo đến đời sống tâm linh riêng tư của những người có đạo. Đây cũng là cách để hướng đồng bào gắn bó với cách mạng, sử dụng mặt

tích cực của tôn giáo để thực hiện thành công chiến lược đại đoàn kết toàn dân, đập tan âm mưu "diễn biến hòa bình" và sự lợi dụng tôn giáo chống phá cách mạng của các thế lực thù địch. Vì vậy, trong các thời kỳ cách mạng, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã vận dụng một cách nhuần nhuyễn, sáng tạo những quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin về tôn giáo vào hoàn cảnh cụ thể của cách mạng Việt Nam để đề ra những quan điểm tôn giáo đúng đắn, nhất quán xuyên suốt quá trình cách mạng nước ta. Dựa trên những quan điểm đó, những chính sách về tôn giáo của Nhà nước ta ngày càng hoàn thiện, đáp ứng những yêu cầu của cách mạng, tâm tư, nguyện vọng của tín đồ tôn giáo. Nhờ vậy, trong điều kiện một quốc gia nhiều dân tộc, đa tôn giáo, lại thường xuyên bị kẻ thù tìm cách chia rẽ, kích động, phá hoại, song, khối đại đoàn kết toàn dân luôn được giữ vững, nhân dân Việt Nam không phân biệt lương - giáo đã tiến hành kháng chiến thắng lợi và đang tiến mạnh trên con đường CNH, HĐH đất nước vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, CTQG, H, 2002, T.2, tr. 231

2, 3. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 2000, T.4, tr. 9

4. Sdd, T. 7, tr. 322-323

5. Ban thông nhất Trung ương: "Sắc lệnh bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng" ngày 14-6-1955, Trung tâm lưu trữ quốc gia III

6, 7. *Các nghị quyết của Trung ương Đảng 2001-2004*, CTQG, H, 2004, tr. 152, 154

8, 9, 10. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ bảy Ban chấp hành Trung ương Khóa IX*, CTQG, H, 2003, tr. 49, 48, 50

11, 12. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, CTQG, H, 2001, tr. 128.

THƯ CỦA TỔNG BÍ THƯ...*(Tiếp theo trang 63)*

yêu cầu của mình nhưng cũng đầy ý nghĩa và âm áp trong tình bạn chiến đấu, tình đoàn kết đồng chí, mối quan hệ ruột thịt anh em gắn bó keo sơn sẵn có từ lâu đời.

Năm nay Tết nguyên đán Việt Nam đến giữa lúc cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của nhân dân 3 dân tộc Đông Dương đã và đang thu được những thắng lợi to lớn về mọi mặt. Đế quốc Mỹ và tay sai đang lâm vào thế bị động, bế tắc không lối thoát. Song chúng vẫn còn rất ngoan cố tăng cường mở rộng và kéo dài chiến tranh.

Phần khởi đón Xuân mới, với thắng lợi đã giành được, chúng ta hãy tích cực hoàn thành tốt nhiệm vụ mà lịch sử đã giao phó, đập tan mọi mưu đồ của địch, tiêu diệt thật nhiều sinh lực địch, đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào, thực hiện đầy đủ lời Di chúc của Hồ Chủ tịch, tiến lên giải phóng nhân dân 3 dân tộc Đông Dương chúng ta, góp sức mình vào sự nghiệp cách mạng chung của các dân tộc, giữ gìn hòa bình ở Đông Nam Á và thế giới.

Cuối cùng, chúng tôi xin chúc Đảng, quân đội và nhân dân Việt Nam anh em sang năm mới giành nhiều thắng lợi mới to lớn, rực rỡ hơn nữa trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng miền Nam, bảo vệ và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, thống nhất đất nước.

Chúc tình hữu nghị giữa hai Đảng hai quân đội và nhân dân hai dân tộc ngày càng bền vững thắm thiết.

Chúc các đồng chí mạnh khỏe, giành thắng lợi mọi mặt trong việc giúp cách mạng Lào.

Chúc các đồng chí thương bệnh binh chóng lành mạnh.

Chúc gia đình các đồng chí dồi dào sức khỏe, hoàn thành tốt nhiệm vụ phục vụ tổ quốc, phục vụ cách mạng.

Ngày 26 - 1 - 1971

TM BCH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG NHÂN DÂN LÀO

Tổng bí thư

Viêng - Xay